

Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület

Tények a gyerekek elleni szexuális visszaélésről

Hogyan segíthetünk?

Gyerekek elleni szexuális visszaélésnek nevezzük, amikor egy felnőtt arra használja hatalmát és befolyását, hogy egy gyermeket szexuális tevékenységekben való részvételre vegyen rá. Mivel egy gyerek életkoránál és függő helyzeténél fogva sosincs abban a helyzetben, hogy tájékozott, tudatos döntést hozzon egy szexuális cselekményről, minden felnőtt-gyerek közötti szexuális tevékenység erőszaknak definiálandó. A szexuális erőszak a nemi szervek mutogatásától, a simogatáson át a teljes hüvelyi vagy anális behatolásig terjedhet. Az elkövető gyakran fenyegetéssel, zsarolással és erőszakkal éri el célját, ám nem ritka az sem, hogy csábító vagy megvesztegetően kedves. A szexuális visszaélés történhet egyetlen alkalommal, ám gyakoribb, hogy akár éveken át rendszeresen ismétlődik. Egy speciális esete az incestus, vagyis az olyan szexuális erőszak, amikor az elkövető egy jóval idősebb családtag. A gyerekek elleni szexuális erőszak felismerését és felszámolását igen sok tévhit akadályozza. A hatékony segítségnyújtás alapfeltétele, hogy mind Ön, mind pedig az áldozat ismerje a tévhitekkel szemben álló tényeket.

TÉNYEK ÉS TÉVHITEK A GYEREKEK ELLENI SZEXUÁLIS VISSZAÉLÉSRŐL

Tévhit: A legtöbb szexuális visszaélés kamaszkorú gyerekekkel történik.

Tény: Az incestuskapcsolatokban az első visszaélés átlagosan a gyerekek nyolcéves korában történik, sőt, csecsemőt is érhet szexuális visszaélés. Egy washingtoni felmérés szerint az áldozatok 10 százaléka öt év alatti gyermek.

Tévhit: A gyermekáldozatok a leggyakrabban a szegényebb rétegekből kerülnek ki.

Tény: Az incestus és szexuális visszaélések elkövetése és a szülők keresete, iskolázottsága vagy etnikai hovatartozása között nincs jelentős összefüggés. A különbség a láthatóságban van: a szegény vagy roma szülők által elkövetett szexuális erőszakról inkább tudósít a média, ezért ezekről az esetekről többet hallhatunk

Tévhit: A gyerekeket játszótereken és egyéb közterületeken szokták szexuálisan moleztálni.

Tény: A gyerekeket otthonukban sokkal inkább fenyegeti a szexuális zaklatás veszélye.

Tévhit: A gyerekekre az idegen férfiak a legveszélyesebbek.

Tény: A tanulmányok és tapasztalatok szerint az elkövetők 80 százaléka a gyerek ismerőse, illetve családi barát, a leggyakrabban pedig közvetlen rokon.

Tévhit: A kisfiúkat csak homoszexuális férfiak szokták moleztálni.

Tény: A kisfiúkkal és tinédzser fiúkkal szexuális kapcsolatot kezdeményező férfiak igen ritkán homoszexuálisok. Az elkövető számára nem az áldozat neme, hanem kiszolgáltatottsága a vonzó.

Tévhit: A gyerekeket csak erőszakkal lehet rávenni a szexuális aktusra. Ilyenkor külsérelmi nyomok is vannak a gyereken.

Tény: Nyílt erőszakra igen ritkán van szükség. Ezért is beszélünk gyerekekkel kapcsolatban gyakran szexuális „visszaélésről” és nem szexuális „erőszakról”. A gyereket olyan ember fenyegeti erőszakkal, próbálja lekenyerezni vagy tartja sakkban zsarolással, aki – már csak életkoránál fogva is – a gyermekhez képest hatalmi pozícióban van.

Tévhit: A nők ugyanúgy folytatnak szexuális viszonyt kisfiúkkal, mit a férfiak kislányokkal.

Tény: Az ismert elkövetők több mint 90 százaléka férfi.

Tévhit: Egy feljelentéssel rögtön véget lehet vetni az erőszaknak.

Tény: Noha a nyomozás időtartama alatt a visszaélés ideiglenesen abbamaradhat, az elkövető megfelelő kezelése és az áldozat(ok)tól való eltávolítása, valamint az áldozat megerősítése nélkül igen gyakori a visszaesés.

Tévhit: A kamaszok, akik szexuálisan közelednek gyerekekhez, csak kíváncsiságból tesznek ilyet.

Tény: A gyerekek és a kamaszok közötti korkülönbség miatt elég valószínű, hogy kényszerítés és hatalommal való visszaélés rejlik a dolog mögött. Azoknak kamaszok-

nak, akik bármiféle szexuális aktust kezdeményeznek gyerekekkel, szakszerű beavatkozásra van szükségük, mivel igen valószínű, hogy maguk is hasonló visszaélés áldozatai voltak, illetve még mindig azok.

Tévhit: A gyerekek gyakran fantáziálnak vagy hazudoznak arról, hogy felnőttek szexuális viszonyt folytatnak velük.

Tény: A gyerekekben is vannak szexuális érzések, ám maguktól nem szoktak felnőttekkel folytatott behatolásos szexről fantáziálni vagy beszélni, hiszen ezekről a dolgokról még nincsenek pontos információik. Ha egy gyerek az életkorát meghaladó szexuális ismeretekkel bír, az arra utal, hogy csakugyan valami szexuális jellegű esemény történt vele, és a saját tapasztalatai alapján mesél.

Tévhit: A családon belüli szexuális visszaélés alkalmoszerű és egyedülálló véletlen baleset.

Tény: A legtöbb esetben az abúzus éveken át tartó folyamat, és az elkövető egészen addig folytatja, amíg szakszerű beavatkozás nem történik az ügyben, vagy amíg a gyerek elég nagy nem lesz ahhoz, hogy elköltözzön.

Tévhit: A szexuális visszaéléseket a gyerekek provokálják ki csábító magatartásukkal.

Tény: A kiváltó ok nem a gyerek csábító magatartása. A felelősség kizárólag a felnőtt elkövetőt terheli. A túlzottan szexuális töltetű viselkedés egy gyereknél a vele történt visszaélés tünete, és nem oka.

Tévhit: Ha a gyerekek nem akarnák, nyugodtan mondhatnák az elkövetőnek, hogy hagyja abba, amit csinál.

Tény: A gyerekeknek általában nem megengedett, hogy megkérdőjelezzék a felnőttek viselkedését. A helyzetet tovább nehezíti, hogy az elkövető felnőtt a hatalmi helyzettel való visszaéléssel, manipulációval, lekenyerezéssel vagy fenyegetéssel kényszeríti engedelmességre a gyereket.

Tévhit: Csak a lányokkal szokott szexuális visszaélés történni. A fiúk biztonságban vannak.

Tény: Noha a legtöbb ismert esetben az áldozat csakugyan lány, egyre gyakrabban hallhatunk fiúkkal történt visszaélésről is. Ennek az az oka, hogy a gyerekek elleni szexuális témája mind jobban bekerül a köztudatba, és egyre több fiúáldozat is el meri mondani a vele történt visszaélést.

Tévhit: A családon belüli szexuális visszaélésekről a másik szülő is tud.

Tény: Noha a nem-elkövető szülők között vannak olyanok, akik tudnak a dologról, sőt, együtt is működnek az elkövetővel, sokan azonban valóban nem tudják, mi történik. Gyakran sejtik, hogy valami nincs rendben, de nem tudják pontosan, hogy mi. Más esetekben elmondható, hogy a családon belüli erőszak és a gyerekekkel való szexuális visszaélés egy tőről fakad: az apa a család többi tagját saját tulajdonának tekinti, akikkel kedve szerint rendelkezhet. Ennek megfelelően az anya bántalmazásának egyik módja, hogy az elkövető nemcsak őt, hanem a gyerekeket is bántja.

Tévhit: A szexuális visszaélésről szóló felvilágosítás csak megrémíti a gyerekeket, és bizalmatlanná teszi őket minden felnőttel szemben.

Tény: A gyerekek biztonsága szempontjából alapvető fontosságú, hogy pontos információkkal rendelkezzenek a szexuális visszaélésről, mivel az elkövető gyakran éppen a gyerek tudatlanságát és tévhiteit használja fel arra, hogy manipulálja, és hallgatásra bírja. A gyerekeknek joga van tudni, hogy milyen helyzetek és emberek hogyan lehetnek veszélyesek számára. A szexuális visszaélésekről való felvilágosítás épp olyan alapvető önvédelmi tudás, mint az, hogy úttestre lépés előtt körül kell nézni.

KIK KÖVETIK EL A GYEREKEK ELLENI SZEXUÁLIS ERŐSZAKOT?

Mind férfiak, mind nők vannak az elkövetők között, ám a túlnyomó többség heteroszexuális férfi. A gyerekeket általában olyasvalaki molesztálja, akit ismernek – egy családtag, szomszéd, tanár, orvos, stb.

A szexuális erőszak elkövetői gyakran teljesen hétköznapi, megbízható embereknek tűnnek. Bár olyasmit tesznek, amit általában elítél a társadalom, pszichiátriai szempontból általában nem tekinthetők betegnek. Az elkövetők bármely társadalmi státusszal rendelkezhetnek.

KIT BÁNTALMAZNAK?

Bármilyen korú gyerek válhat szexuális erőszak áldozatává, lány és fiú egyaránt. A legnagyobb veszélyben a 4–11 éves kislányok vannak. Egyetlen társadalmi réteg sem mentes ettől a jelenségtől, városban és faluban egyaránt előfordul.

A nemzetközi kutatások szerint tizenhat éves koráig minden ötödik lány és tizedik fiú válik valamilyen szexuális visszaélés áldozatává.

MIK A SZEXUÁLIS ERŐSZAK HATÁSAI?

A szexuális erőszak által okozott kár mértéke változó, és függ az erőszak természetétől, időtartamától, valamint az elkövető és a gyerek viszonyától. Bizonyos általános hatások azonban minden esetben megfigyelhetők. Nagyon gyakori a bizalomvesztés, az ön-bizalomhiány és az érzelmi sivárság. A gyerekek gyakran azt hiszik, hogy ők a felelősek az őket ért erőszakért, ezért büntudatuk van, és szégyellik magukat.

Ahogy a gyerek fiatal- és felnőttkorba ér, lehet, hogy nehezebbé fog esni bensőséges, szerető kapcsolatokat kialakítani. Mivel a szexuális erőszak áldozatai értéktelennek érzik magukat, gyakran túriuk, hogy mások bántásák őket, és felnőttként is újra meg újra áldozattá válnak. Gyakoriak a szexuális problémák, egyes esetekben az áldozat felnőttként egyáltalán nem képes szexuális kapcsolatra, vagy igen gyakran váltogatja partnereit, és akár egyszerre több szexuális partnere is van.

Az áldozatok gyakran menekülnek alkoholizmusba, droghasználatba vagy kóros evési szakaszokba (anorexia nervosa, bulimia) azért, hogy meg tudjanak birkózni az őket elborító fájdalmas érzéseikkel. A félelem meghatározó tényezővé válhat életükben, és gyakran irreális rettegés, fóbiák vagy pánikrohamok formájában testesül meg .

A szexuális erőszak által okozott nehézségek az áldozat életének minden területére kihatnak, megfelelő szakmai segítséggel (a témára kiképzett segítővel folytatott egyéni vagy csoportos pszichoterápiával) azonban az áldozatok képesek lehetnek arra, hogy begyógyítsák a szexuális erőszak okozta rombolást, és továbblépjenek egy teljesebb és boldogabb életbe.

MIT TEHETEK, HA VALAKI ELMONDJA NEKEM, HOGY SZEXUÁLIS VISSZAÉLÉS ÁLDOZATA (VOLT)?

- Higgyen neki, és ne éljen vissza a bizalmával!
- Biztosítsa őt, hogy jól teszi, ha megosztja Önnel a történeteket. Mindenkinek joga van erőszakmentesen élni, és kimondani az ellene elkövetett erőszakot.
- Hallgassa meg a történetét. Lehet, hogy Ön az első ember, akinek az áldozat elmondja ezeket a dolgokat. Ne próbálja rávenni arra, hogy „felejtse el a múltat, és lépjen tovább”. Tudassa vele, hogy támogatni fogja a szükséges lépések megtételében, és hogy nem ő a hibás a történetért.
- A szexuális erőszakról beszélni nagyon-nagyon nehéz. Az áldozat gyakran amiatt aggódik, hogy őt fogják hibáztatni, vagy akár ő, akár az elkövető bajba kerül majd. Ne ítélkezzen, és ne erősítse aggodalmait.
- Ha gyerekkel beszél, fontos, hogy nyugodt maradjon, amíg a történeteket hallgatja. A gyereknek nagyon fontos az Ön reakciója. Biztosítsa őt, hogy a továbbiakban is segíteni fogja. Lépjen kapcsolatba a lentebb felsorolt segítő szervezetekkel, ahol segítenek Önnek eldönteni, hogy mit tegyen a továbbiakban. Szülőként próbálja biztosítani az élet megszokott menetét. Ne feledje: a gyereknek mindenekelőtt stabilitásra és érzelmi támaszra van szüksége.
- Ne intézkedjen a gyerek beleegyezése és felhatalmazása nélkül!

HOVÁ FORDULHATOK, HOGYHA TUDOM, VAGY SEJTEM, HOGY EGY GYEREK SZEXUÁLIS ERŐSZAK ÁLDOZATA?

A Gyermekvédelmi Törvény (1997. évi XXXI. tv.) 17. paragrafus a jelöli meg azokat a személyeket és intézményeket (például védőnők, házi orvos, házi gyermekorvos, családsegítő szolgálat, nevelési és oktatási intézmények, nevelési tanácsadó, rendőrség, ügyészség, bíróság), amelyek kötelesek jelezni a gyermekjóléti szolgálatoknál a gyermek veszélyeztetését, illetve indokolt esetben kötelesek hatósági eljárást kezdeményezni, és egymással együttműködni a veszélyeztetettség megszüntetése érdekében. Az Egészségügyi törvény külön rendelkezik arról, hogy szexuális visszaélés gyanúja esetén az orvost nem köti a titoktartás, saját hatáskörében jelezheti, amit tapasztalt. A törvény továbbá lehetőséget ad arra, hogy a Gyermekjóléti Szolgálatnál minden állampolgár

bejelentést tehesen. Ha a bejelentő névtelen akar maradni, a Szolgáltatnak biztosítani kell számára az anonimitást. Fontos tudnia, hogy ha a segítő szervezetekhez fordulva gyermekét vagy Önt további szenvedések és sérelmek érik, akkor a hatóságok, intézmények nem megfelelően látják el a feladatukat. Ilyen esetben joga van más szervezetekhez fordulni, illetve panasszal élni.

Noha a törvény fontos és hasznos, az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy alapvető szakmai irányelvek és eljárások (szakmai protokollok) hiányoznak az áldozatok hatékony védelme érdekében. Így például a szakemberek gyakran nem különböztetik meg a bántalmazó szülőt a nem bántalmazó szülőtől, a szexuális visszaélés tüneteit anyai elhanyagolásnak tartják, és nem hisznek sem a gyerekeknek, sem a segítséget kérő nőnek. Segélyvonalunkon szívesen adunk részletes felvilágosítást arról, hogy mi az egyes állami és önkormányzati intézmények és hatóságok feladata gyerek elleni szexuális visszaélés esetén.

HOGYAN BESZÉLHETÜNK GYERMEKEINKKEL A SZEXUÁLIS VISSZAÉLÉS VESZÉLYÉRŐL?

Megelőzés

Sokan azt gondolják, hogy a gyerekek kímélete érdekében jobb ilyen szörnyűségekről nem felvilágosítani őket. Ám éppen a gyerek érdekében kell a szülőknek tisztában lenniük a kimondás fontosságával. *Az elkövetők éppen az elhallgatást használják ki!* Beszéljen gyerekeivel arról, hogy létezik ilyen veszély, és hogy ha egy felnőtt szexuálisan közeledne hozzájuk, az rossz dolog, akármit is mond az a felnőtt. Biztosítsa gyerekeit, hogy Önnek bármikor szólhatnak, hogyha egy felnőtt bármely módon bántotta őket. Esetleg mutassa meg nekik a NANE Egyesület gyerekeknek szóló szórólapját. Saját magát is készítse fel arra, hogy ilyen esetben képes legyen a gyerekekhez megértően fordulni. Ha úgy érzi, hogy a legcsekélyebb mértékben is őket hibáztatná ha egy felnőtt bántja, inkább keressen magának is segítséget.

Visszaélés gyanúja esetén

Előfordulhat, hogy valami, amit a gyerek mond, vagy tesz gyanúsnak tűnik, illetve megmagyarázhatatlannak látszó testi tünetei vannak. Ne hessegesse el rossz érzéseit azzal, hogy Ön biztosan csak képzelődik. Nyugodt körülmények között kérdezze meg a gyermeket, hogy kitől hallotta, ki mutatta neki azt a dolgot, amit észlelt nála, illetve, ha testi tünetei vannak, minél előbb forduljon vele szakorvoshoz. Mondja el neki, hogy egy felnőttnek nem szabad ilyet tenni gyerekekkel, adja oda vagy olvassa fel neki „Tippek lányoknak és fiúknak” című szórólapunkat, illetve kérje meg, hogy ha az elkövető megint próbálkozik, a lehető leghamarabb szóljon Önnek. Biztosítsa arról a gyermeket, hogy semmi baja sem származhat abból, hogyha Önhöz fordul segítségért. Legkésőbb most világosítsa fel gyermekét arról, hogy létezik szexuális visszaélés.

MILYEN SEGÍTSÉG LÉTEZIK SZEXUÁLIS VISSZAÉLÉS ÁLDOZATAINAK?

Fontos tudni azt, hogy bármely nagy nehézségeket él meg az a személy, aki szexuális erőszak hatásaival küzd, ez nem jelenti azt, hogy az illető maradandó pszichés vagy érzelmi problémákkal fog küszködni egész életében. A szakszerűen segített gyógyulási folyamat lehetővé teszi, hogy az egykori áldozat újra teljes és egészséges életet élhessen.

Az alábbi könyvek segíthetnek az áldozatoknak:

Susan Forward: *Mérgező szülők. Hogyan szabaduljunk meg fájdalmas örökségünktől, és nyerjük vissza életünket?* Ford. Kövi György. Budapest, 2000, Háttér Kiadó.

Judith Lewis Herman: *Trauma és gyógyulás. Az erőszak hatása a családon belüli bántalmazástól a politikai terrorig.* Ford. Kuszing Gábor. Budapest, 2003, Háttér Kiadó – Kávé Kiadó – NANE Egyesület.

Alice Miller: *A tehetséges gyermek drámája és az igazi én felkutatása.* Ford. Pető Katalin. Budapest, 2002, Osiris Kiadó.

Alice Miller: *Kezdetben volt a nevelés.* Ford. Fischer Eszter. Budapest, 2002, Pont Kiadó.

A szórólap hátoldalán felsorolt civil szervezetek szakszerűen tudják tájékoztatni Önt esetleges további kérdéseiről. A felsorolt intézmények és hatóságok jogkörének része a gyerekek elleni szexuális erőszakkal való foglalkozás.

NÉHÁNY A SZEXUÁLIS VISSZAÉLÉS SOKSZOR MEGFIGYELT TÜNETEIBŐL

Testi jelek

- Szakadt, váladékos vagy véres fehérnemű
- Viszketés vagy fájdalom a nemi szervek környékén
- Gyakori megmagyarázhatatlan fájdalmak (torok, alhas)
- Nehézségek járás vagy ülés közben
- Húgyúti fertőzések, hüvelyi folyás (lányoknál), húgycső váladékozás (fiúknál)
- Sérülések a nemi szervek tájékán vagy más testrészeken, végbélfekélyesedés
- Nemi betegségek
- Tinédzserkori terhesség
- Hirtelen súlycsökkenés vagy növekedés

Jelek a viselkedésben

- Álmatlanság, rémálmok, szorongás, depresszió, nyugtalanság
- Romló iskolai teljesítmény, visszahúzódás, regresszív jelek
- Pszichoszomatikus tünetek: fejfájás, hasfájás, stb.
- Nagyfokú óvatosság felnőttekkel való testi kontaktusban
- Szexualizált viselkedés, tinédzserprostitúció
- Öncsonkítás, önbántalmazás

- Bűnözés
- Csökkent önértékelés
- Öngyilkossági kísérletek, vagy ezzel való fenyegetőzés
- Anyagabúzus (drog, gyógyszer, alkohol)
- Drámai magatartásváltozás (öltözködés, étkezés, társas viselkedés)
- Félelem a hazamenéstől

További információkat és segítséget a következő számokon kaphat:

NANE Segélyvonal

Segítség krízishelyzetben, lelki támasz, jogi és egyéb tanácsok
bántalmazott nők és gyerekek részére

06-80-505-101, üzenet: 06- 1/267-4900

Eszter Ambulancia

Pszichoterápia szexuális erőszakot elszenvedett felnőttek és gyerekek számára

06-1/466-9872

Kék Vonal

Segélyvonal problémákkal küszködő, veszélyben lévő gyerekek és fiatalok számára

06-80-505-000

Rendőrség 107

Mentők 104

Hasznos helyi telefonszámok:

Rendőrség:

Családsegítő Szolgálat:

Gyerekjóléti Szolgálat:

Áldozatvédelmi referens:

Kiadja a NANE Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület

1447 Budapest, Pf. 502.; Telefon: 36-1-267-4900

Segélyvonal: 06-80-505-101 szerda kivételével 18⁰⁰–22⁰⁰

info@nane.hu; www.nane.hu

Szabadon fénymásolható!